

VALIZA CU FLUTURI

de Iosif Naghiu

Cea de-a treia întâlnire — și ultima înainte de vacanță — a Atelierului de dramaturgie a supus discuției piesa lui Iosif Naghiu, Valiza cu fluturi, text de analiză psihologică plasându-și acțiunea în România anului 1944.

Asimilind piesa lui Naghiu unei „drame a vestirii” de tip expresionist, Constantin Radu-Maria atrăgea atenția asupra facturii deosebite a textului, în raport cu teatrul tradițional. Faptele nu sînt prezentate nemijlocit, nu se desfășoară în fața spectatorului, ci se recompun din suma unor împrejurări și portrete evocate. Eroul care anunță o lume nouă este aici comunistul; el moare ca să răscumpere un păcat făptuit de alții, păcat clădit pe teamă, pe slăbiciune, și consecințele sacrificiului său apar tot în contextul unei evocări — anticipare a unui moment ce trebuie să intervină, inevitabil.

Apreciind în mod deosebit textul lui Naghiu pentru viabilitatea ideilor puse în discuție și, în egală măsură, pentru formula dramatică adoptată, Constantin Radu-Maria a avut rezerve față de unele detalii, în special în legătură cu construcția unor metafore.

Interesat de piesă ca realizare artistică și apreciind talentul lui Naghiu de a crea situații dramatice printr-o foarte limpede focalizare a contradicțiilor, Vasile Nicorovici a pus sub semnul întrebării o chestiune de fond: dacă, anume, este oportună plasarea comunistului într-o conjunctură, într-un tip de conflict, străin lui.

Importante calități ale piesei, relevate cu deosebire de Paul Cornel Chițic, sînt îndepărtarea de scheme, pulsația de viață reală prezentă, consistența, viabilitatea personajelor.

Emil Cilanu s-a declarat interesat de modul de tratare a unei situații-limită, de dramatismul de idei și nu de acțiune; îmbunătățiri pe marginea textului se pot propune, dar ele se referă doar la chestiuni de detaliu. Ca și Paul Cornel Chițic, considera că transpunerea scenică ar presupune destul de serioase dificultăți. Convins, dimpotrivă, de virtuțile spectaculare ale piesei, Radu Dumitru sublinia faptul că mijloacele de vizualizare există, dar trebuie să fie de o factură specială, textul neaderînd la nici un fel de canoane.

Discutind ideea centrală a sacrificiului, Leonida Teodorescu preciza existența unui alt element important: eroul este jertfit pentru interese străine lui, dar acest act re-

prezintă și ispășirea unei greșeli comise de el, greșeala de a-și fi permis un moment de slăbiciune, de nejustificată încredere.

În piesa lui Naghiu, remarcă Radu F. Alexandru, personajul comunistului este ales nu dintre eroii care luptă și mor în mod spectaculos, ci dintre nenumărații soldați anonimi ai acestei mari bătălii. Este salutară încercarea de a demonstra măreția conținută de orice episod al unei lupte, e deosebit de interesantă această „anatomie a unei trădări” pe care o realizează piesa. Mai puțin convingător î se pare finalul, foarte bun, în sine, dar scris într-o altă cheie decît restul partiturii. Judecînd piesa prin prisma unui posibil spectacol, regizorul George Teodorescu se declara convins de audiența pe care ar cuceri-o. Valiza cu fluturi are calități certe, în măsură să rețină atenția spectatorului: suflul poetic de cea mai bună substanță, imprevizibilul la nivel de replică, conducerea foarte precisă a conflictului spre un denodămint bine gîndit și realizat artistic. Raliindu-se aprecierilor formulate, Gheorghe Dumbrăveanu remarcă doar inutilitatea precizărilor, a etichetării personajelor, într-o piesă de factură poetică, de cuprinzătoare semnificație simbolică. Reluînd ideea sacrificiului ca temă centrală, Florian Nicolau preciza că, în absența unui suport moral, a unui scop înalt care să-l motiveze, sacrificiul înseamnă, aici, un alt nume dat trădării. O calitate demnă de relevat este, după opinia Anei Șincai, caracterul de adevăr, general valabil, neredus la condiționări de timp. Observațiile formulate de maestrul Moni Ghelester s-au referit la posibilitățile de montare a textului: Valiza cu fluturi ar constitui un spectacol dificil, avînd nevoie de actori de o factură specială, dar îndreptățeste, prin ponderea conținutului de idei și prin formula dramatică foarte personală, efortul unei transpuneri scenice.

Cristina Constantiniu

